

ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖУ У ПРОЦЕСІ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Демократичний розвиток будь-якої держави залежить від рівня сформованості політичної сфери суспільства, політичної культури її громадян. Кризові явища, які виявляються в українському суспільстві на шляху до процвітання, є певним випробуванням його загальної й політичної культури. Для системи вищої освіти проблема формування політичної культури молоді сьогодні як ніколи актуалізується, зважаючи на те, що студентство є саме тією соціальною групою, яка найбільш активно бере участь у громадському та суспільно-політичному житті держави. Проблема формування політичної культури студентів має здійснюватися в контексті їх професійної підготовки, складовою якої є культурологічна підготовка майбутніх фахівців. Вимоги, які висуває суспільство до фахівців, змушують їх постійно підвищувати особистий рівень загальної та політичної культури, що є запорукою успішної кар'єри та саморозвитку.

Процес формування політичної культури студентів коледжу вимагає технологізації з метою підвищення його ефективності в навчально-виховному процесі ВНЗ I–II рівнів акредитації. Аналіз визначеної проблеми висвітлюється у працях вітчизняних дослідників як у культурологічному (В. Липинський, Б. Цимбалістий), політологічному (В. Бебик, О. Вашутін, І. Галактіонов, С. Говоруха, М. Дмитренко, М. Іванов, А. Карнаух та ін.), так і педагогічному аспектах (В. Астахова, А. Єришева, І. Жадан, В. Житєнєв, Є. Зеленов, І. Мартинюк, В. Нагорний, В. Ребкало, С. Плaxотнюк, Л. Топчій, С. Ткачов, І. Щеглов, П. Щербань та ін.). Багатогранність проблем виховного процесу змушує педагогів вдаватися до перманентного його вдосконалення в контексті соціокультурних та політичних змін сьогодення.

Метою статті є розгляд педагогічної технології формування політичної культури студентів коледжу в процесі культурологічної підготовки, визначення специфічних особливостей технологізації цього процесу.

Будь-яка педагогічна технологія передбачає сукупність певних форм, методів і засобів, за допомогою яких вона реалізується, та принципів, на яких вона базується [2, с. 8–16]. Педагогічна технологія формування політичної культури студентів коледжу має реалізовуватися шляхом упровадження ключових елементів, які, власне, лежать в основі культурологічної підготовки: вивчення гуманітарних та соціально-економічних дисциплін (“Культурологія”, “Політологія”, “Основи філософських знань”, “Історія України”, “Основи правознавства”, “Соціологія”, “Політекономія”); виховні заходи, що пов’язані з організацією дозвілля студентів; діяльність науково-дослідних гуртків (інтелектуальні клуби); заходи, що пов’язані із на-

уково-дослідною роботою студентів (конференції, форуми); інтеграція студентів у діяльність органів студентського самоврядування.

Педагогічна технологія формування політичної культури студентів коледжу в процесі культурологічної підготовки передбачає використання різних форм, методів і принципів організації навчально-виховного процесу. Оскільки політична культура особистості є багатоаспектним поняттям, під час дослідження основних принципів виховання слід звернути увагу як на сучасний світовий педагогічний досвід, так і на етнопедагогічну спадщину [3, с. 107; 4, с. 46–48]. Формування політичної культури молоді на засадах етнопедагогіки дає можливість зберегти спадкоємність у культурних традиціях щодо формування таких компонентів політичної культури особистості, як почуття патріотизму, толерантності, національної гідності та гордості, національної самосвідомості тощо. Етнопедагогічна спадщина ілюструє важливість використання принципу культуровідповідності як у формуванні політичної культури особистості, так і у формуванні громадянина в цілому. Основними принципами педагогічної технології формування політичної культури студентів коледжу в процесі культурологічної підготовки стають принципи *гуманізму, людиноцентризму та культуровідповідності*.

У педагогічній технології формування політичної культури студентів коледжу в процесі культурологічної підготовки мають поєднуватися як традиційні форми навчально-виховного процесу, так і інноваційні. Саме врахування особливостей інноваційних технологій забезпечуватиме адекватність педагогічної технології формування політичної культури студентів суспільним змінам та змінам освітнього простору.

Основними формами педагогічної технології формування політичної культури студентів коледжу в процесі культурологічної підготовки (з урахуванням навчальних програм, науково-методичної літератури, робочих навчальних програм та планів семінарських і практичних занять) є такі:

– *комбіновані лекції*. Традиційною формою теоретичного заняття в курсах соціально-гуманітарних дисциплін є навчальна лекція, під час якої педагог ділиться своїми знаннями. Використання бінарних лекцій у навчально-виховному процесі дає змогу вирішити дидактичну мету вивчення і засвоєння нової інформації. Евристична бесіда, дискусія, формулювання проблемних питань, продукування концепцій і гіпотез під час лекції демонструє студентам шляхи та способи вирішення питань нового матеріалу. Під час вирішення та обговорення поставленої проблеми студенти демонструють міждисциплінарні зв'язки, дають інформацію на вищому концептуальному, теоретичному рівнях. Наприклад, під час обговорення критеріїв типології культури (тема “Діяльнісний підхід у культурології”) студенти мобілізують знання з історії первісного суспільства, історії стародавнього світу, політичної економії, соціології. Під час таких лекцій реалізуються принципи педагогіки співробітництва, коли викладач та студенти намагаються в ході бесіди чи дискусії разом вирішити поставлене завдання. Формування культури спілкування та культури ведення дискусії здійснюється в процесі комуніка-

ції студентів і викладача та студентів між собою. Така форма заняття дає змогу сформувати компоненти гносеологічного порядку політичної культури студентів – знання про політичну систему та політичні інститути суспільства і держави, прогнозувати динаміку розвитку політичних подій, політичне державницьке мислення та політичні погляди;

– *семінари-диспути*. Кількість семінарських занять у курсах “Культурологія” та “Основи філософських знань” досить обмежена, а тому використання оптимальних інноваційних технологій та методів дає змогу отримати від їх проведення максимальну користь. У ході проведення семінарів використовуються дискусії, тобто обговорення поставленої проблеми всіма учасниками семінару із запитаннями до основних доповідачів, які спеціально готуються до них. Під час підготовки до семінарського заняття студенти намагаються віднайти таку інформацію, яка стане своєрідним відкриттям на лекційних заняттях, тобто стимулюється творча активність особистості студента. В атмосфері вільного спілкування студенти вчать аргументовано й лаконічно висловлювати власну думку, толерантно ставитися до поглядів інших, навіть якщо вони не збігаються із власним, доводити свої думки й доносити їх до студентської аудиторії. Така форма занять також дає змогу розвивати культуру мовлення, формувати як елементи моральної, художньо-естетичної культури всебічно розвинутої особистості, так і компоненти політичної культури студентів коледжу (нормативного та дієвого порядку);

– *“круглі столи”* є відносно новою формою проведення занять, що дає змогу реалізувати ряд дидактичних та виховних цілей. Проведення тематичних “круглих столів” (звісно, на філософську, соціокультурну, політичну тематику) дає змогу студентам обмінюватися думками, прислуховуватися до наукових суджень чи критикувати їх, перевіряти автентичність наукових гіпотез, толерантно ставитися до політичних симпатій чи антипатій учасників “круглого столу” чи конференцій. Під час таких тематичних заходів формується культура спілкування з опонентами, формуються політичні знання, вміння обстоювати свої політичні позиції, що власне є складовими загальної та політичної культури особистості (компоненти емоційно-психологічного, нормативного та аксіологічного порядку). Під час тематичних “круглих столів” вирішуються проблеми громадянського, політичного та полікультурного виховання: викристалізовується активна громадянська позиція, формується почуття патріотизму, толерантне ставлення до представників інших народів, їхньої культури та ін. У межах проведення занять у формі “круглого столу” у студентів формуються відповідні компоненти політичної культури: активна позиція, вміння вести дебати на соціокультурну та політичну тематику, вміння робити соціальні та політичні прогнози, вміння логічно мислити та орієнтуватися в інформації політичного змісту тощо;

– *форум* – подібна форма навчально-виховного процесу реалізується у межах виховних годин, що затверджені планами виховних заходів вищого навчального закладу. Форум – це більш розширене засідання, порів-

няно із “круглим столом”. Організація форуму передбачає постановку завдань у вигляді програми форуму із зазначеними напрямками дослідження в межах політичної або соціокультурної тематики. Студенти проводять ґрунтовне теоретичне дослідження, збирають емпіричну інформацію (наприклад, проведення соціологічних опитувань, що є досить популярними серед студентської аудиторії, різноманітні інтерв’ю та анкетування). Процес підготовки та безпосередньо проведення виховної години-форуму дає змогу реалізувати ряд завдань культурологічної підготовки та досягти певних цілей у процесі формування політичної культури студентів коледжу;

– *конференції* як форма реалізації науково-дослідної роботи студентів коледжу проводяться серед студентів як одного, так і двох-трьох відділень коледжу. У процесі підготовки доповідей для виступу під час конференцій відбувається формування гносеологічних компонентів політичної культури, підвищується рівень обізнаності студентів у політичній сфері життєдіяльності суспільства;

– *ток-шоу* – форма занять, яка поступово стає популярною серед педагогів вищих навчальних закладів, оскільки дає змогу реалізувати ряд дидактичних і виховних завдань. У процесі культурологічної підготовки застосування подібної форми занять дає можливість особистісно реалізуватися студентам у вільній демократичній обстановці під час обговорення гостро соціальних, політичних та загальнокультурних питань. На заняттях можна використовувати як елементи ток-шоу, так і повністю провести його у цій формі. Ток-шоу передбачає висвітлення полярних поглядів як з боку основних учасників-героїв, так і з боку аудиторії. У такій боротьбі поглядів і цінностей формуються культура мовлення, культура спілкування, вміння вести дискусію, вміння лаконічно й аргументовано висловлюватися з приводу питань, що стосуються політичної сфери суспільства, активна позиція студента;

– *заняття-екскурсії* є одним з найбільш проблемних з організаційного погляду виду занять у процесі культурологічної підготовки. Така форма проведення занять в процесі реалізації педагогічної технології формування політичної культури студентів у межах коледжу дає змогу вирішити ряд завдань із формування загальної та політичної культури студентів. Так, наприклад, під час екскурсій до історичних та краєзнавчих музеїв у студентів формується повага до національних політичних традицій, збагачуються знання про сутність української національної ідеї, політичні ідеали, формуються почуття гордості за національне минуле та почуття патріотизму. Крім того, педагогічна технологія формування політичної культури студентів коледжу в процесі культурологічної підготовки передбачає застосування певних методів навчально-виховного процесу.

Традиційна система *методів* виховання передбачає такі їх види: метод організації діяльності студентів та виконання вправ, прикладу, переконування, психокорекції, змагання, стимулювання, примушування тощо [1, с. 94–104]. У контексті педагогічної технології формування політичної культури студентів коледжу в процесі культурологічної підготовки виокрем-

люють і методи самовиховання студентів, до яких зараховують такі: самоінформація, самопереконавання, самоконтроль, аутотренінг, робота з науковою і художньою літературою та конспектами лекцій тощо.

Використання методів виховання і самовиховання в комплексі дасть змогу якісно підвищити рівень політичної культури студентів коледжу в процесі культурологічної підготовки (проте культурологічна підготовка реалізується як у виховному, так і в навчальному процесі, а отже, не слід нехтувати методами навчання). Серед інноваційних методик використовувався метод ділової гри, який є досить популярним серед студентської аудиторії.

Актуальною залишається проблема комп'ютерного контролю знань студентів. Йдеться про широке впровадження у спеціальну освіту нових комп'ютерних технологій, що сприяє активізації навчально-виховного процесу. Об'єктивність контролю та оцінювання знань студентів завдяки використанню комп'ютерної техніки дає змогу посилити мотивацію навчально-пізнавальних дій студентів у процесі культурологічної підготовки. Застосування цього виду контролю знань студентів вирішує проблему економії часу в навчально-виховному процесі, даючи змогу приділити більше уваги вивченню проблемних питань.

Підвищити ефективність педагогічної технології формування політичної культури студентів коледжу в процесі культурологічної підготовки дає змогу використання спеціальних засобів у навчально-виховному процесі. Так, у процесі культурологічної підготовки, як на заняттях з навчальних дисциплін, так і під час проведення тематичних виховних годин, варто використовувати *аудіовізуальний супровід* навчального матеріалу, а також *мультимедійні технології*.

Висновки. Педагогічна технологія формування політичної культури студентів коледжу в процесі культурологічної підготовки оптимізується шляхом впровадження інноваційних форм, методів і засобів у навчально-виховний процес, збалансоване поєднання яких у межах культурологічної підготовки дає можливість комплексно сформувати основні компоненти політичної культури особистості.

Врахування принципів освітнього простору, використання інновацій, адекватних часу, у розробці методичного забезпечення навчально-виховних програм сприяє ефективній реалізації педагогічної технології з формування політичної культури студентів коледжу в процесі культурологічної підготовки.

Література

1. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання : навч. посіб. / С.Г. Карпенчук. – К. : Вища школа, 1997. – 304 с.
2. Підласий Г.П. Практична педагогіка або три технології : інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти / Г.П. Підласий. – К. : Слово, 2004. – 616 с.
3. Щербань П.М. Національна спрямованість – неодмінна умова підвищення ефективності вищої освіти / П.М. Щербань // Вища освіта України. – 2006. – № 2. – С. 107–111.
4. Щербань П.М. Прикладна педагогіка : навч.-метод. посіб. / П.М. Щербань. – К. : Вища школа, 2002. – 215 с.